



**СЕРГІЙ СВІТЛЕНКО (Дніпро), ОЛЕКСАНДР УДОД (Київ)**

## **ДО 70-РІЧЧЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА В.ІВАНЕНКА**

Упродовж кількох десятиліть Валентин Васильович Іваненко є однією зі знакових постатей серед істориків Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, ім'я якого добре відоме в центрах вищої історичної освіти й науки України. У січні 2018 р. знаний дніпровський учений і педагог, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти

та виховання молоді, професор кафедри східноєвропейської історії відзначив свій 70-річний ювілей.

Народився В.В.Іваненко 14 січня 1948 р. у м. Дніпропетровську в сім'ї селянсько-робітничого походження. Батько – Василь Іванович Іваненко (1913–1987 рр.) – з української родини селян-бідняків, які проживали в с. Кислянка нинішнього Синельниківського району Дніпропетровської області. Мама – Параска Кузьмівна Іваненко (в дівоцтві Макутіна) (1917–2001 рр.) походила з російської родини робітників-будівельників, що на початку ХХ ст. переселилися в Україну з Калузької губернії. Напевно, ці інтернаціональні етнічні корені на підсвідомому рівні визначатимуть напрям наукових досліджень ученого протягом чималого відрізка творчого шляху, хоча, звичайно, на процес історичного пізнання впливатимуть й інші чинники, такі як наявність певної ідеології, методології, суспільно-політичної ситуації, на решті соціального замовлення. У виборі професії, а згодом і цілком певного напрямку досліджень В.В.Іваненка свою роль відіграли й такі фактори, як сімейне виховання, впливи шкільних учителів, повоєнне відродження, коли довоєнна і воєнна історія пройдешніх років, трудова звитяга хліборобів с. Булахівка в Павлоградському районі Дніпропетровської області, серед яких пройшли дитинство та юність майбутнього історика, фокусували увагу на історичній пам'яті, спонукали до пошуку історичної істини. Саме тоді формувались основи характеру і творчої вдачі майбутнього вченого і педагога: працелюбність, цілеспрямованість, відповідальність. По-іншому і не могло бути в сім'ї, де старші займалися важливими справами в ім'я односельчан: батько – багатолітній голова колгоспу, а мама – завідувач сільського дитячого комбінату.

Важливим етапом становлення особистості В.В.Іваненка стали студентські та аспірантські роки, які припали на другу половину 1960 – першу половину 1970-х рр. Саме тоді історик назавжди пов'язав свою життєву і професійну долю з Дніпропетровським університетом, де навчався на історичному відділенні історико-філологічного факультету (1966–1971 рр.), а після здобуття вищої історичної освіти і диплома з відзнакою – в аспірантурі по кафедрі історії СРСР та УРСР (1971–1974 рр.) (завідувач – проф. Д.П.Пойда), де під керівництвом кандидата історичних наук, доцента М.Ф.Карпенка написав і 6 червня 1974 р. успішно захистив кандидатську дисертацію «Деятельность советской секции МОПР в 1933–1937 гг. (На материалах Украинской ССР)». Навчання в аспірантурі, безперечно, збагатило дослідницький досвід молодого вченого, який здійснив кілька наукових відряджень і вивчив достат-

не коло документальних першоджерел в архівосховищах Москви, Києва, Чернігова, Харкова, Дніпропетровська, Кіровограда, Запоріжжя та Мелітополя. Це дало змогу досягти в дисертації високого рівня наукової новизни.

На тодішньому історичному відділенні, а згодом на відновленому в травні – червні 1971 р. після 14-річної перерви історичному факультеті ДДУ працював ряд цікавих і навіть харизматичних особистостей. Свою роль у професійному становленні аспіранта відіграв життєвий і професійний досвід старших колег, насамперед професорів Д.П.Пойди, В.Я.Борщевського, Ф.С.Павлова. Крім названих нечисленних докторів історичних наук, професорів, слід згадати представників тодішнього середнього покоління дослідників, таких, як кандидати історичних наук, доценти Л.О.Бардагова, О.Ф.Батаріна, І.В.Воропай, Ф.Р.Гольденберг, М.Ф.Карпенко, І.Ф.Ковальова, М.П.Ковальський, В.В.Крутіков, З.П.Куніна, В.І.Михайлова, В.А.Новодран, Д.С.Шелест та ін. Нове обличчя факультету створювали й молоді колеги, зокрема В.В.Стецькевич, В.Ф.Шарапа, а також два випускника воронезької історичної школи М.Д.Мартинов та В.І.Шевцов, які добре вписалися в колектив. Кожний із названих істориків залишив свій слід у процесі формування і зростання В.В.Іваненка як професіонала.

Успішного випускника аспірантури, який вирізнявся добротною професійною підготовкою, життєвою енергією й організаторськими здібностями, відразу ж після захисту дисертації взяли у штат кафедри історії СРСР та УРСР. На початку серпня 1974 р. В.В.Іваненко вже брав участь у роботі предметної комісії з історії по набору на історичний факультет.

Кафедра доручила В.В.Іваненку викладати історію Української РСР радянського періоду. Випускник аспірантури швидко опанував новий курс, який викладав українською мовою. Це на тодішньому історичному факультеті було радше винятком, аніж правилом: в університеті, як і в усій вищій школі радянської України, панувала російська. Але якогось несприйняття україномовних лекцій Валентина Васильовича з боку студентів ніколи не було.

Відповідальність за доручену справу, енергійність і комунікабельність особистості В.В.Іваненка, котрий досить швидко просувався першими сходами службової драбини (від викладача і старшого викладача до доцента в 1977 р.), відразу ж привернули увагу колег, які ставилися до молодого вченого й педагога з повагою. До того ж Валентин Васильович встановив добрий контакт зі студентами факультету. Колектив став доручати йому відповідальні ділянки роботи: спочатку роботу заступника голови профбюро, а в 1977–1983 рр. – заступника декана історичного факультету з навчальної роботи. Так доцент В.В.Іваненко увійшов до керівного ядра університетського підрозділу і працював під началом декана доктора історичних наук, професора А.М.Черненка. Колегами Валентина Васильовича по деканату були доценти А.Г.Болебрух та В.І.Шевцов (до 1981 р.).

У складі цієї команди В.В.Іваненко багато зробив для становлення відновленого факультету. В цей період на факультеті успішно розвивалися наукові напрями, систематично видавалися міжвузівські збірники наукових праць, було організовано три всесоюзні наукові конференції з вітчизняної історії, історіографії та джерелознавства, завдяки яким про історичний факультет ДДУ стало відомо в багатьох наукових та освітніх центрах СРСР.

Доцент В.В.Іваненко вдосконалював свої професійні якості як науково-педагогічний працівник. У 1978/1979 навчальному році він пройшов десятимісячне закордонне стажування у Берлінському університеті імені Гумбольдта тодішньої Німецької Демократичної Республіки, а в 1980 р. здобув вчене звання доцента. Помітною по-

дією в житті історичного факультету та Валентина Васильовича була організація в 1980 р. на базі ДДУ Всесоюзної наукової конференції, присвяченої 60-річчю закінчення громадянської війни в СРСР за участю 36 членів союзної і республіканських Академій наук. Підсумком першого етапу науково-педагогічної діяльності В.В.Іваненка стала публікація навчального посібника «Очерк истории мопровского движения на Украине (1933–1937 гг.)» (1982 р.), який підбив підсумки наукових студій В.В.Іваненка за ціле десятиліття.

Визнанням ділових і людських рис, організаторських здібностей В.В.Іваненка стало його висунення на звільнену роботу в партійний комітет ДДУ, де він працював спочатку заступником секретаря парткому з ідеології (1983–1988 рр.), а потім – секретарем парткому університету (1988–1991 рр.). Гласність, демократизація, перебудова – саме ці ключові гасла визначали зміст тих доленосних років, коли всі спроби подолати системну кризу тодішньої державно-партійної системи й оновити стару посттоталітарну модель суспільства, в тому числі в галузі вищої освіти, зазнали невдачі. Ресурс командно-адміністративних методів керівництва країною вичерпався. Водночас слід відмітити, що зазначені роки не пройшли для В.В.Іваненка даремно, а загартували життєво і професійно.

У роки горбачовської перебудови В.В.Іваненко не припиняв науково-педагогічної діяльності та на умовах штатного сумісництва залишався доцентом кафедри історії СРСР і УРСР. У 1986 р. В.В.Іваненка обрали завідувачем кафедри історії СРСР та УРСР, відтак він став наступником відомого українського радянського історика-аграрника, професора Д.П.Пойди. У 1989 р. на базі цієї кафедри утворилися два окремих підрозділи: кафедра історії СРСР і кафедра історії України. Завідувачем першої з них став доцент В.В.Іваненко.

Посада завідувача кафедри вимагала прискорити роботу над докторською дисертацією. Тому В.В.Іваненко взяв кількомісячну творчу відпустку і в затишній батьківській оселі в с. Булахівка завершив текст дисертації і восени 1989 р. представив на розгляд кафедри. Після вдосконалення кваліфікаційну роботу було подано до спеціалізованої вченої ради Інституту історії АН УРСР в Києві. 28 грудня 1990 р. докторська дисертація В.В.Іваненка «Становление и развитие интернациональных связей рабочего класса Советской Украины с трудящимися зарубежных стран в 20–30-е годы» була успішно захищена і дістала односторонню підтримку у представників тодішньої еліти української історичної науки.

Відновлення незалежної держави Україна за умов розпаду СРСР знаменувало якісно новий період життя і творчості В.В.Іваненка, який тривав упродовж 1990-х рр. і характеризувався поступовим відходом від марксистських теоретико-методологічних підходів, принципів та проблемно-тематичного поля досліджень, притаманних попередній історіографії. Усе це відбувалося на тлі наростання системної і глибокої соціально-економічної та суспільно-політичної кризи в суспільстві.

У перші роки відновлення незалежності України В.В.Іваненко деякий час продовжував досліджувати традиційну для себе тематику. Свідченням цього стала монографія, підготовлена у співавторстві з доцентом А.І.Голубом «Джерело народної дипломатії: Міжнародні зв'язки трудящих України в 20–30-ті роки» (1992 р.), котра вийшла у світ у щойно відкритому видавництві Дніпропетровського університету.

По-новому осмислюючи період історії України 1920–1930-х рр., В.В.Іваненко змінив у дусі часу вектор своїх досліджень і переключився з вивчення інтернаціональних аспектів соціально-політичної історії міжвоєнного періоду на поглиблене опрацювання історії комуністичного тоталітарного режиму. При цьому розробка карально-

репресивної політики і соціальної практики сталінського режиму уявлялася тоді особливо важливою, адже сприяла деміфологізації української минувшини радянського періоду і тим самим заклала гносеологічну основу декомунізації українського суспільства. Так, у 1992 р. В.В.Іваненко став науковим керівником обласної програми з підготовки науково-документальної серії видань «Реабілітовані історією», яка розпочала значну роботу з відродження і збереження історичної пам'яті нашого народу. В контексті реалізації загальнонаціональної програми «Реабілітовані історією», ініційованої академіком П.Т.Троньком, Валентин Васильович упродовж багатьох років плідно співпрацював із Петром Тимофійовичем, який став почесним доктором ДНУ.

У 1990-х рр. професор В.В.Іваненко почав досліджувати на регіональному рівні найдраматичніші сторінки вітчизняної минувшини радянських часів, зокрема Голодомор 1932–1933 р., масові політичні репресії сталінського тоталітарного режиму. Наслідком копіткої роботи став ряд археографічних видань, зокрема тематичні документальні збірники «Народна трагедія: Документи і матеріали про голод 1932–1933 на Дніпропетровщині» (1993 р.), «Повернення із небуття: Документи і матеріали про жертви сталінського свавілля в Дніпропетровському університеті» (1995 р.), колективна монографія «Очищення правдою (Відома і невідома Україна в об'єктиві історії ХХ сторіччя» (1997 р.), написана В.В.Іваненком у співавторстві з колегами А.І.Голубом та О.А.Удодом.

Ретельне вивчення ідеології та соціальної практики комуністичного тоталітаризму сприяло перегляду В.В.Іваненком ортодоксальних комуністичних поглядів і переходу на позиції соціалістичної ідеології, яка орієнтувала на побудову «соціалізму з людським обличчям». Така зміна ідеологічних та теоретико-методологічних підходів позначилася не тільки на наукових працях, а й на публіцистиці історика тієї доби.

Упродовж 1990-х рр. В.В.Іваненко істотно розширював тематичний діапазон своїх наукових студій, суттєво доповнивши їх історико-аграрною проблематикою. Це було пов'язано із започаткуванням у 1995 р. з ініціативи Валентина Васильовича наукових читань на пошану професора Д.П.Пойди (1908–1992 рр.). Відтоді в університеті видано вже 11 випусків тематичного збірника наукових праць «Питання аграрної історії України та Росії (XVIII–XX ст.)», а періодичні наукові форуми істориків-аграрників традиційно вже понад два десятиліття об'єднують профільних фахівців із Дніпра, Запоріжжя, Кривого Рогу, Черкас та інших міст України.

В.В.Іваненко перебував у пошуку нових дидактичних підходів. У 1992 р. кафедра історії СРСР змінила назву на кафедру російської історії, а в 2014 р. трансформувалася в кафедру східноєвропейської історії. За цими змінами не тільки данина новим геополітичним та суспільним реаліям, а і спроби завідувача кафедри оновити пізнавальні підходи до історії Східної Європи. Саме на цей період прийшлися успішно виконані на кафедрі під керівництвом В.В.Іваненка три держбюджетні теми, затверджені Міністерством освіти і науки України. Це, зокрема, «Українське питання в Російській імперії та Радянському Союзі», «Державницькі ідеї в українській суспільно-політичній думці першої половини ХХ ст.», «Радянська державність в Україні: пріоритети і особливості розвитку у ХХ ст.». У результаті було підготовлено й видано ряд нових навчальних та наукових праць, у тому числі навчальний посібник «Нариси історії Росії з найдавніших часів до сьогодення» (1997 р.), колективна монографія «Українське питання в Російській імперії та Радянському Союзі (XVIII – перша половина ХХ ст.)» (1998 р.) тощо.

У 1999 р. В.В.Іваненко був призначений проректором із гуманітарних питань та виховної роботи (з 2004 р. – з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти).

ти та виховання молоді) Дніпропетровського (нині – Дніпровського) національного університету імені Олеся Гончара. Водночас вчений і педагог не припинив науково-педагогічну діяльність як завідувач кафедри (до 2014 р.), а затим професор кафедри східноєвропейської історії.

Новий період життя і діяльності Валентина Васильовича характеризувався подальшим розширенням тематики науково-дослідних робіт, становленням власної наукової школи, ініціативами в опануванні нових підходів, форм і методів навчально-виховного процесу за умов започаткування й утвердження в університетській освіті Болонської системи. У 2003–2017 рр. проректор В.В.Іваненко ініціював й організував на базі ДНУ цілу низку міжрегіональних науково-практичних конференцій з актуальних питань виховання молоді в сучасних умовах, забезпечив розробку багатьох нормативних документів (концепцій, програм, положень) з організації гуманітарно-виховної роботи в університеті, в тому числі кодексу честі та гідності студента, етичного кодексу працівника ДНУ та ін.

Значну увагу проректор В.В.Іваненко приділяв справі модернізації вищої освіти України і в цьому контексті чітко усвідомлював перспективність для майбутнього інтелектуальної спільноти університетської автономії. У 2005–2008 рр. він взяв активну участь у роботі консорціуму восьми українських університетів з вироблення національної стратегії університетської автономії в Україні. Так, у 2005 р. В.В.Іваненко став учасником міжнародного семінару з проблем автономії університетів в Інституті відкритого суспільства при Будапештському університеті (Угорщина), а в 2006 р. – міжнародного семінару в Кембриджському університеті (Великобританія).

В.В.Іваненко ґрунтовно розробив такі проблеми гуманітаристики, як місія класичного університету у сучасному суспільстві, виховна компонента навчального процесу, концептуальне осмислення її досвіду та розробка новітніх виховних технологій, утвердження національно-патріотичного виховання студентської молоді. Разом із колегами він узагальнив позитивний досвід університету в цій галузі, що відбилося на сторінках цілої низки науково-популярних видань. Серед них слід назвати такі, як «Думки, підказані серцем. Роздуми про виховання студентської молоді» (2011 р.), «Вигранюємо особистість, патріота...» (2016 р.), «Ми пам'ятаємо! Університет звитяжний: Статті та нариси» (2017 р.) та ін.

Як проректор В.В.Іваненко продовжив плідну роботу у справі відродження і збереження історичної пам'яті в рідному університеті та його підрозділах засобами підготовки наукових, науково-популярних та публіцистичних видань. Поміж такого роду праць варто згадати ряд ювілейних книжок, зокрема колективну монографію «Історія Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара» (в першому, третьому та четвертому виданнях 1988, 2003, 2008 рр. Валентин Васильович брав безпосередню участь), біобібліографічний довідник «Професори Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара» (перше та друге видання 2003 та 2008 рр.), а також «Секретний» підрозділ галузі: нариси історії фізико-технічного інституту Дніпропетровського національного університету» (2001 р.), «Флагман космічної освіти, або “Секретний” підрозділ-2: До 60-річчя фізико-технічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара» (2011), два видання книги нарисів «Ми – з класичного університету. Дніпропетровський національний: час, події, люди» (2003, 2008 рр.), «Славетне сузір'я окрилених університетом: нариси» (2008 р.).

У 2006–2017 рр. проректор В.В.Іваненко провів комплекс важливих монументальних меморіальних заходів зі збереження історичної пам'яті в альма-матер.



Він ініціював створення у ДНУ двох пам'ятних знаків: на честь загиблих під час Другої світової війни студентів та співробітників і вихованців, котрі вже в наші дні поклали життя за свободу й незалежність Батьківщини в антитерористичній операції на сході України; меморіальної стели на честь видатних науковців ДНУ; портретних галерей ректорів, заслужених професорів, почесних докторів, працівників і випускників – героїв.

На рубежі ХХ–ХХІ ст. під науковим керівництвом професора В.В.Іваненка активізувалася науково-редакційна й видавнича діяльність у рамках обласної програми з підготовки науково-документальної серії видань «Реабілітовані історією» по Дніпропетровській області. У 1990–2000-х рр. у межах цієї програми вийшло друком 5 томів у 8 книгах, у тому числі книга нарисів «Відроджена пам'ять. Книга нарисів» (1999 р.); монографія «Минуле з гірким присмаком. Репресії в історичній ретроспективі радянського суспільства» (2002 р.), написана у співавторстві з Р.К.Терещенком та Л.Л.Прокопенком; документальні й біографічно-довідкові публікації «Свідчення з минулини: Мовою документів» (2001 р.), чотиритомник «Повернені імена: Мартиролог» (2002–2004 рр.), що містив список осіб, котрі в різні часи радянського періоду стали жертвами політичних репресій на Дніпропетровщині; науково-популярна й суспільно-політична книга «Важкий шлях до правди. Наукове осмислення репресивної політики радянського тоталітаризму на Дніпропетровщині» (2006 р.). Конкретним узагальнюючим результатом проекту «Реабілітовані історією» стало поіменне виявлення всіх мешканців нашого краю, репресованих за політичними мотивами за часів комуністично-радянського тоталітарного режиму, а це 23 351 особа.

У 2008–2009 р. зазначені книги серії «Реабілітовані історією» було перевидано у загальноукраїнському форматі у двох томах обсягом понад 160 друк. арк. У першій книзі представлено науково-популярні нариси, репрезентативна вибірка з 295 документів, монографічне дослідження «Минуле з гірким присмаком: Репресії в історичній ретроспективі радянського суспільства», які свого часу було вміщено в 1–3 та 5 томах серії. У другій книзі перевидано мартиролог із 1–4 книг 4 тому вказаної серії.

Помітним внеском у справу декомунізації українського суспільства та відновлення історичної пам'яті у краї стала робота наукового редактора В.В.Іваненка над двома п'ятитомними збірниками статей і матеріалів «Історична пам'ять Дніпропетровщини: події, факти, імена: Збірник статей і документів» та «Міста і села Дніпропетровщини у вирі політичних репресій», яка успішно здійснювалася впродовж 2013–2017 рр. Ці праці важливі для розкриття механізму репресивного апарату сталінського режиму, його боротьби проти інакodomства, різних категорій української інтелігенції та національного руху в нашому краї.

В.В.Іваненко брав активну участь і в інших важливих наукових і соціально значущих проектах, які сприяли відродженню і збереженню історичної пам'яті на Дніпропетровщині. Наслідком одного з них стало фундаментальне двотомне науково-популярне видання «Діячі державної влади та місцевого самоврядування Дніпропетровської області: Історико-біографічні нариси» (2009–2010 рр.), у 2-й книзі якого В.В.Іваненко разом зі своїми учнями підготував майже два десятка біографічних нарисів знаних діячів нашої області ХХ – початку ХХІ ст.

У 2007–2009 рр. В.В.Іваненко спрямував свої творчі зусилля на розв'язання важливої і складної наукової проблеми, якою є насильницька колективізація кінця 1920 – початку 1930-х рр. та Голодомор 1932–1933рр. у регіональному вимірі. Спільно зі своєю ученицею Н.Р.Романець він підготував цілий ряд наукових статей, науково-популярних праць і монографію, які суттєво розширили уявлення про причини,

перебіг і наслідки «великого перелому» на селі в нашому краї. Ця тематика знайшла відбиток у таких працях, як «Голодомор 1932–1933 років на Дніпропетровщині та Запоріжчині» (2008 р.), «Дніпропетровщина і «великий перелом» на селі кінця 1920–30-х років» (2009 р.), «Опір селянства Дніпропетровщини сталінському режиму в 1928–1933 рр.» (2009 р.) та ін. Окремо слід відмітити участь В.В.Іваненка в підготовці фундаментального археографічного видання «Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні. Дніпропетровська область» (2008 р.), в якому разом із доцентом Н.Р.Романець написав вступну статтю.

У 2000-х рр. професор В.В.Іваненко реалізував ряд творчих задумів з написання нових монографічних досліджень у широкому загальноукраїнському історичному контексті. Добротним узагальненням певного етапу творчості історика стала його монографія «Біль і звитяга: ХХ століття в українському вимірі» (2003 р.), в якій на значному фактичному матеріалі актуалізовані дискусійні питання української національно-демократичної революції та громадянської війни, політики сталінського керівництва стосовно України, селянських рухів, голодоморів, репресій, воєнного лихоліття 1941–1945 рр., хрущовської «відлиги» тощо.

Вельми вдалим у творчому відношенні для В.В.Іваненка був 2006 р., коли вчений опублікував разом зі своїми колегами три нових монографії – «Україна непівська: аналіз соціальних аномалій південного регіону», «ОУН і УПА у Другій світовій війні: проблеми історіографії та методології» та «Історія міста Дніпропетровська». Перша із вказаних праць, написана у співавторстві з доцентом І.В.Іщенком, розкрила теоретико-пізнавальні засади дослідження; різноманітні аномалії повсякденності, зокрема безпритульність, жебракування і бродяжництво, пияцтво, проституцію; виявила особливості радянської державної політики і соціальної практики витіснення «пережитків минулого». Значний резонанс у сучасній історіографії викликала монографія про ОУН і УПА у Другій світовій війні, видана разом з професором В.К.Якуніним. Автори дослідили такі важливі історіографічні й методологічні аспекти, як визначення України воєнної доби в контексті сучасної концептуальної трансформації, національні мотиви війни, історія ОУН, УПА, аналіз «Фахового висновку робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА» тощо. Як член авторського колективу колективної монографії «Історія міста Дніпропетровська», що вийшла у світ за редакцією професора А.Г.Болебруха, В.В.Іваненко підготував главу «Через політичні катаклізми до суспільства «нового типу» з розділу «Доба соціалістичного будівництва» та у співавторстві з С.А.Квіткою розділ «На зорі епохи незалежності».

У 2009 р. В.В.Іваненко разом із доцентом О.В.Бойком узяв участь у п'ятитомному виданні «Історія державної служби в Україні». Для цієї книги співавторами написано розділ 22 – «Політико-адміністративна система управління у повоєнний час (1945–1955 рр.)».

В останні роки В.В.Іваненко все більше опрацьовує історіографічні та теоретико-методологічні проблеми минувшини. Примітними є його розвідки такого роду з проблем Голодомору 1932–1933 рр., Другої світової війни, фашизму в контексті історії та сучасності тощо. Не менший історіографічний інтерес становлять змістовні персоналістичні есе історика про своїх колег по професійному цеху, зокрема таких, як А.Г.Болебрух, О.М.Бут, А.І.Голуб, В.В.Кругіков, Д.П.Пойда, П.Т.Тронько, А.М.Черненко, А.С.Зав'ялов, С.Й.Бобилева та ін.

Як професор В.В.Іваненко постійно опрацьовує дидактичні проблеми, удосконалює свої лекційні курси, розробляє сучасні навчальні видання. Зокрема він є співавтором ряду навчальних і методичних посібників: «Історія Радянської

держави (1917–1991 рр.)» (2007 р.), «Історія української культури» (2010 р.), «Історія України: навчальний посібник для студентів природничих і технічних спеціальностей» (2012 р.), «Історія України: метод. посіб. до семінар. занять для студ. природн. і техн. спец.» (2015 р.), «Історія і культура України: підручник для студ. природн. і техн. спец.» (2016 р.). Перше видання підготовлене вченим за участю професора А.І.Голуба та доцента А.Ю.Шевченка, а чотири наступних написані у співавторстві з професором Г.Г.Кривчиком.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризувалися концентрацією значних зусиль В.В.Іваненка у справі підготовки кадрів вищої кваліфікації. Свідченням цього є успішне формування і становлення його наукової школи з соціально-політичної історії ХХ ст., яка вже налічує 23 учня. Після захисту кандидатської дисертації першого учня Валентина Васильовича – А.І.Голуба (1987 р.), у 1990 – 2010-х рр., завдяки ефективному науковому керівництву В.В.Іваненка, сучасна українська історична наука поповнилася новими кадрами молодих учених, які стали кандидатами історичних наук. Це, зокрема, такі дослідники, як В.І.Кабанов (1994), Н.Р.Романець (1995 р.), Д.В.Архирейський (1998 р.), В.М.Потока (1998 р.), І.В.Шпекторенко (1998 р.), Р.Ю.Васковський (1999 р.), В.І.Саричев (2000 р.), Г.В.Костенко (2000 р.), А.П.Лимар (2000 р.), І.В.Іщенко (2003 р.), М.Е.Кавун (2003 р.), В.П.Бурмага (2005 р.), В.В.Літвінов (2006 р.), О.В.Бойко (2008 р.), О.О.Поплавський (2010 р.), В.А.Сливенко (2010 р.), І.С.Познякова (2010 р.), Н.С.Чернікова (2012 р.), А.О.Мишуста (2013 р.), О.Ю.Коломоець (2013 р.), В.Ю.Медяник (2017 р.), Є.О.Сніда (2017 р.). Важливою ознакою завершення процесу становлення наукової школи соціально-політичної історії України ХХ ст., яку очолює професор В.В.Іваненко, стали захисти докторських дисертацій його учнями: в 1999 р. – А.І.Голубом (1958–2007 рр.) та в 2015 р. – Н.Р.Романець.

З 2004 р. професор В.В.Іваненко є головою спеціалізованої вченої ради з історії при Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Вимоглива і водночас доброзичлива атмосфера, притаманна роботі цієї спеціалізованої ради, обумовила її авторитет серед науково-освітньої громадськості України.

Сьогодні ім'я В.В.Іваненка як висококваліфікованого науковця, талановитого педагога й університетського менеджера добре відоме в Україні та в зарубіжжі. Валентин Васильович – автор і співавтор близько 540 друкованих праць, серед яких численні монографії, збірники документів та матеріалів, підручники, навчальні й методичні посібники, науково-популярні брошури, наукові та публіцистичні статті.

Вагомий доробок ученого у галузі соціально-політичної історії України ХХ ст., його енергійна робота у сфері модернізації навчально-виховного процесу у вищій школі отримали державне визнання. В.В.Іваненко – заслужений діяч науки і техніки України (1998 р.), дійсний член Української академії історичних наук (1999 р.), Міжнародної академії соціальних технологій та місцевого самоврядування (2000 р.), Академії наук вищої школи України (2006 р.), нагороджений знаками МОН України «Відмінник освіти України» (2004 р.), «Петро Могила» (2007 р.), орденом «За заслуги» III ступеня (2003 р.), почесними медалями «За заслуги перед містом» (2003 р.), «Академік Володимир Моссаковський» (2007 р.), «За вірну службу ДНУ» (2008 р.), Грамотою Верховної Ради України (2008 р.), численними іншими відзнаками.

Уся діяльність доктора історичних наук, професора В.В.Іваненка спрямована на зміцнення авторитету рідного університету, на подальший розвиток вищої освіти й науки України. Щиро побажаємо ювілярові міцного здоров'я, життєвого і творчого довголіття, щастя в родинному і професійному колі та нових творчих здобутків!